

Rolnummer 4334
Arrest nr. 160/2008 van 20 november 2008

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 7 van het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en M. Bossuyt, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, E. De Groot, L. Lavrysen en J.-P. Snappe, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 26 oktober 2007 in zake Solange Walhin tegen de Belgische Staat, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 9 november 2007, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 7 van het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het bepaalt dat de uit de echt gescheiden vrouw enkel recht heeft op een overlevingsrente, berekend overeenkomstig artikel 13 van het voormelde decreet, op voorwaarde dat het gaat om :

- hetzij een vrouw die uitsluitend ten nadele van de man uit de echt gescheiden is;
- hetzij een vrouw die oorspronkelijk verweerster was in de vordering die heeft geleid tot de echtscheiding uitsluitend op grond van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek en ten laste van wie de rechtbank niet de verantwoordelijkheid voor de feitelijke scheiding heeft gelegd;

en zulks terwijl artikel 6 van de wet houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen het overlevingspensioen van de weduwen van ambtenaren die tot het moederland behoren niet laat afhangen van de inhoud van het vonnis waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Solange Walhin, die keuze van woonplaats heeft gedaan te 1190 Brussel, G. Van Haelenlaan 50;
- de Ministerraad.

Op de openbare terechtzitting van 15 juli 2008 :

- zijn verschenen :
 - . Mr. C. Debruyne, advocaat bij de balie te Brussel, voor Solange Walhin;
 - . Mr. P. Lalière, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en L. Lavrysen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Solange Walhin huwt op 25 november 1950 een Belgische rijksambtenaar in functie in Ruanda-Urundi. Bij vonnis van 25 juni 1966 staat de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de echtscheiding door onderlinge toestemming toe van de echtgenoten, die op 20 juli 1962 naar België waren teruggekeerd. De ex-echtgenoot van Solange Walhin, die in 1973 hertrouwd was met een andere dame, overlijdt op 2 augustus 2004.

Op 11 augustus 2004 richt Solange Walhin een aanvraag tot een koloniale overlevingsrente aan de Administratie der Pensioenen. Laatstgenoemde weigert haar een dergelijke rente toe te kennen, met toepassing van artikel 7, § 2, tweede lid, 1°, van het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas, om reden van het feit dat de echtscheiding van Solange Walhin werd uitgesproken door onderlinge toestemming.

De verwijzende rechter, bij wie een verzoekschrift aanhangig wordt gemaakt waarin de gegrondheid van die beslissing wordt betwist – verzoekschrift dat oorspronkelijk werd neergelegd bij de Arbeidsrechtbank te Brussel op 8 september 2005 -, stelt aan het Hof, op verzoek van de partijen, de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag.

II. In rechte

- A -

A.1. Solange Walhin verzoekt het Hof de prejudiciële vraag bevestigend te beantwoorden.

Zij merkt op dat, bij een brief van 24 augustus 2004 de Ombudsdienst Pensioenen van mening is dat het in de prejudiciële vraag beoogde verschil in behandeling discriminerend is. Zij verwijst in dat verband naar de algemene aanbeveling die door die dienst werd geformuleerd in zijn jaarverslagen in 2000, 2001, 2002, 2003 en 2004, alsmede naar de bedoeling van de bevoegde minister om de afschaffing van die discriminatie te bestuderen, bedoeling waaraan in die verslagen weerklink wordt gegeven.

Ten slotte verwijst zij naar een wetsvoorstel van 7 juni 2005 tot wijziging van de in het geding zijnde bepaling teneinde die discriminatie weg te werken.

A.2.1. De Ministerraad betoogt dat artikel 7, § 2, van het decreet van 28 juni 1957 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt om de in de prejudiciële vraag vermelde reden.

Hij is van mening dat de voorwaarden bedoeld in artikel 7, § 2, tweede lid, 2° en 3°, van het decreet van 28 juni 1957 soortgelijk zijn met diegene waarin wordt voorzien in artikel 6 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, waarin de algemene regels in verband met de overlevingspensioenen in de overheidssector zijn vervat. Hij merkt op dat, sinds 1 juni 1984, artikel 6 van die wet de toekenning van een overlevingspensioen aan een uit de echtgescheiden echtgenoot niet verbindt aan het motief van de echtscheiding.

De Ministerraad merkt op dat die regel niet van toepassing is op de rechthebbenden van de koloniale ambtenaren, krachtens artikel 1, tweede lid, vierde streepje, van de wet van 15 mei 1984.

A.2.2. De Ministerraad merkt op dat hij de wijziging van de wetgeving reeds heeft overwogen teneinde de situatie van de uit de echt gescheiden vrouw van een voormalige koloniale ambtenaar af te stemmen op die van de uit de echt gescheiden vrouw van een voormalige in het moederland tewerkgestelde ambtenaar.

Hij verwijst naar het door Solange Walhin aangehaalde wetsvoorstel van 7 juni 2005 en voegt daaraan toe dat de wetgever zich bewust is van de aangeklaagde discriminatie.

- B -

B.1. Artikel 7 van het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas, zoals het werd gewijzigd bij artikel 3 van de wet van 14 april 1975 « tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 254 van 12 maart 1936 waarbij eenheid gebracht wordt in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk staatspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel, van het koninklijk besluit nr. 255 van 12 maart 1936 tot eenmaking van het pensioenregime voor de weduwen en wezen der leden van het leger en van de Rijkswacht en van het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas », bepaalt :

« § 1. Scheiding van tafel en bed laat de bij dit decreet verzekerde rechten onverkort.

§ 2. De uit de echt gescheiden vrouw verliest haar recht op de weduwenrente.

De uit de echtgescheiden vrouw heeft echter recht op een overeenkomstig artikel 13 berekende overlevingsrente, op voorwaarde :

1° dat het gaat :

- ofwel om een vrouw die na 1 januari 1954 uit de echt is gescheiden in het exclusief nadeel van de man zelfs indien de echtscheiding na deze datum is toegestaan ingevolge de omzetting van een scheiding van tafel en bed;

- ofwel om een vrouw die oorspronkelijk gedaagde was in het geding dat de echtscheiding uitsluitend op grond van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek toestaat en te wier laste de rechtbank de verantwoordelijkheid voor de feitelijke scheiding niet heeft gelegd;

2° dat de betrokkene geen nieuw huwelijk heeft aangegaan voor het overlijden van degene die haar echtgenoot was;

3° dat een aanvraag om toekenning van de overlevingsrente ingediend werd binnen de termijn van één jaar na het overlijden.

§ 3. Wanneer, nochtans, de laatste echtscheiding na de definitieve ambtsneerlegging wordt uitgesproken en de totale rente welke overeenstemt met de volledige loopbaan van het aangesloten lid aan de uit-de-echt-gescheiden vrouw wordt toegekend bij toepassing van artikel 13, is geen enkele rente verschuldigd aan die vrouw, die na voornoemde echtscheiding met het aangesloten lid huwt ».

Artikel 6 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen maakt deel uit van boek I van die wet met als opschrift « Maatregelen tot harmonisering in de pensioenregeling van de openbare sector ». Zoals het werd gewijzigd bij

artikel 16 van het koninklijk besluit van 16 juli 1998 « tot uitvoering voor de pensioensstelsels van de openbare sector van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het handvest van de sociaal verzekerde » en bij artikel 67 van de wet van 12 januari 2006 « tot oprichting van de ‘ Pensioendienst voor de Overheidssector ’ », bepaalt dat artikel 6 :

« De bepalingen betreffende de in de artikelen 2 en 3 gestelde voorwaarden inzake toekenning, ingangsdatum en schorsing van het overlevingspensioen zijn toepasselijk op de uit de echt gescheiden echtgenoot die geen nieuw huwelijk heeft aangegaan vóór het overlijden van degene die zijn echtgenoot was maar de betaling van het pensioen wordt geschorst zolang hij de leeftijd van 45 jaar niet heeft bereikt, tenzij hij het bewijs levert van een blijvende ongeschiktheid van ten minste 66 pct. of indien hij een kind ten laste heeft. De Koning bepaalt de erkenningsmodaliteiten van de blijvende ongeschiktheid evenals het begrip kind ten laste in de zin van deze paragraaf.

Wanneer er bij het overlijden van het personeelslid tegelijk een uit de echt gescheiden echtgenoot is en een langstlevende echtgenoot die recht heeft op het in artikel 2, § 1, bedoelde pensioen, verliest de uit de echt gescheiden echtgenoot, zelfs indien hij de leeftijd van 45 jaar niet heeft bereikt, zijn rechten op pensioen als zijn pensioenaanvraag niet bij de Pensioendienst voor de overheidssector is toegekomen tijdens het jaar volgend op de overlijdensdatum van zijn ex-echtgenoot. In dat geval wordt het volledige pensioen toegekend aan de langstlevende echtgenoot.

De uit de echt gescheiden echtgenoot kan geen aanspraak maken op de voordelen van dit hoofdstuk indien hij werd veroordeeld om diegene die zijn echtgenoot was naar het leven te hebben gestaan ».

B.2. Uit de feiten van de zaak en de bewoordingen van de prejudiciële vraag blijkt dat het Hof wordt verzocht uitspraak te doen over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van artikel 7, § 2, tweede lid, 1°, van het decreet van 28 juni 1957, in zoverre die bepaling een verschil in behandeling zou invoeren tussen twee categorieën van vrouwen die door onderlinge toestemming uit de echt zijn gescheiden van een overleden overheidsambtenaar : enerzijds, diegenen op wie het voormelde decreet van toepassing is en, anderzijds, diegenen op wie artikel 6 van de wet van 15 mei 1984 van toepassing is.

Eerstgenoemden hebben geen recht op een overlevingsrente, terwijl laatstgenoemden recht hebben op een overlevingspensioen, wanneer zij alle andere voorwaarden waarin ter zake is voorzien in acht nemen.

B.3. De toekenning van een overlevingspensioen aan de uit de echt gescheiden echtgenoot van een overleden ambtenaar heeft tot doel een bepaalde bestaanszekerheid te waarborgen voor

de persoon die, doordat hij - minstens gedeeltelijk - financieel afhankelijk is geweest van zijn ex-echtgenoot en doordat hij vaak geen eigen inkomsten heeft gehad en niet de mogelijkheid heeft gehad een persoonlijk pensioen op te bouwen, ten gevolge van de echtscheiding in een preciaire materiële situatie dreigt terecht te komen.

De uitoefening van het recht op een overlevingspensioen kan aan bepaalde voorwaarden worden onderworpen, die niet zonder redelijke verantwoording aan bepaalde personen kunnen worden opgelegd, terwijl anderen ervan worden vrijgesteld.

B.4. Met de aanneming van artikel 6 van de wet van 15 mei 1984 heeft de wetgever geoordeeld dat niet langer rekening diende te worden gehouden met de oorzaak van de echtscheiding bij de toekenning van een overlevingspensioen aan de uit de echtgescheiden echtgenoot op wie die bepaling van toepassing is (*Parl. St.*, Senaat, 1983-1984, nr. 557/1, p. 20; *ibid.*, nr. 557/4, p. 62).

Het Hof merkt op dat de Ministerraad erkent dat het in B.2 beoogde verschil in behandeling verstoken is van elke redelijke verantwoording.

B.5. In die omstandigheden ziet het Hof ook niet in hoe dat verschil in behandeling redelijkerwijze zou kunnen worden verantwoord.

B.6. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 7, § 2, tweede lid, 1°, van het decreet van 28 juni 1957 houdende statuut van de Koloniale verzekeringskas schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het de door onderlinge toestemming uit de echt gescheiden vrouw het recht op het overlevingspensioen waarin het voorziet, ontzegt.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 20 november 2008.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior